

Mijnenvegen tegen wil en dank

Mia van Niekerk

EigenZinnig

Copyright © 2020 Mia van Niekerk
Uitgeverij EigenZinnig, Tolbert
Eerste druk maart 2021

Omslagontwerp Maaïke Feenstra

ISBN: 978-94-6390-027-0
NUR: 689

www.uitgeverijeigenzinnig.nl

Niets uit deze uitgave mag verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden zonder schriftelijke toestemming van de uitgever.

Inhoud

1. Inleiding	7
2. Han voor de oorlog	11
3. Zeeland mei 1940	23
4. In Engeland	27
5. Seiner op de Marken-1	37
6. De ontploffing en daarna	48
7. Na 5 mei 1945	57
8. Epiloog	64
Met dank aan	77
Bronnen	78

1. Inleiding

Zijn bidprentje, daar begon het allemaal mee. In mijn zwarte kerkboekje, dun gelig papier, rood op snee en op de voorkant de vergulde letters JHS. Dat had ik gekregen van mijn ouders voor de Eerste Heilige Communie.

Het was van oom Han, een jonge matroos van 19 jaar, de jongste broer van mijn vader. Ze zeiden dat hij was omgekomen in de Tweede Wereldoorlog, als het wel eens een heel enkele keer over hem ging. Dat was het dan.

Op de Dodenherdenking van 4 mei was mijn vader stil, en niet alleen om 8 uur 's avonds. Ik heb hem nooit gevraagd: 'Denkt u nu aan oom Han?' Dat deed je niet, het kwam niet in me op. De lucht was zwaar en plechtig, net als op Goede Vrijdag voor Pasen als we naar de kerk liepen om de Kruisweg van 3 uur te volgen.

In de zondagsmis naast mijn moeder op de één na laatste harde houten bank kijk ik naar de foto op het bidprentje. Een leuke kop, heldere, beetje priemende ogen, matrozenpet schuin op het hoofd, een vriendelijke lach, mooie tanden, een regelmatig gezicht. Een jak met een witte kraag en daaronder een wit hemd met donkerblauwe strepen.

Wel stoer, zo'n jonge oom en een die vrolijker lijkt dan mijn andere ooms.

Mijn moeder zingt luidkeels galmend het Credo. Ik ben negen jaar en zing het hele lied zachtjes mee zonder te weten waar het over gaat. *'Credo in unum Deum. Patrem omnipotentem, factorem caeli et terrae.'*

Ondertussen spel ik de woorden op het bidprentje. Ook daar

begrijp ik niet veel van: ‘in memoriam’ staat er op de voorkant onder de foto. Op de achterkant:

ter vrome nagedachtenis aan JOHANNES HERMANUS van NIEKERK.

Geboren te Haastrecht 23 October 1919, sneuvelde hij in den grooten oorlog op den 20en Mei 1944.

Meer dan vier lange en bange jaren was hij in den harden oorlogstijd ver van huis, ver van moeder, broers en zusters, die in hoop en vrezen baden voor zijn behouden terugkeer. Daar kwam op een heerlijken zomeravond, plotseling als een bliksemslag, de verpletterende tijding: Han is gesneuveld.

Is hij in een zwaar onweer dood gegaan en in stukken gevallen?

‘Is er weer wat gesneuveld!’ riep mijn moeder als we de vaat deden en er een kopje op de granieten keukenvloer in diggelen viel.

Toen ik ouder was en wel eens een vraag stelde, was het antwoord dat het schip waarop hij in de Engelse wateren voer op een mijn was gelopen. Ik vroeg niet verder.

Op 4 oktober 1958 gaat mijn vader samen met zijn zus Toos met de dagboot naar Engeland. Met nog vijfendertig andere mensen die ook een familielid hebben dat daar begraven ligt, gaan zij het graf van oom Han bezoeken in Shotley in de buurt van Harwich. De kosten van deze reis worden vergoed door de *British Legion*, de Britse organisatie van oudstrijders in samenwerking met de Oorlogsgravenstichting in Den Haag. Daar zijn ze erg blij mee.

Op de foto’s van de New Naval Cemetery staan rijen stenen

graven. Die van Han ook, met een halfronde bovenkant, een ingegraveerd kruis en de Nederlandse leeuw. Daaronder zijn naam en al zijn gegevens, goed zichtbaar op de foto's. Die zijn zo groot als een bladzijde in zijn fotoboek, terwijl de andere daarin klein zijn met een wit kartelrandje zoals alle foto's in die tijd.

Op een andere foto hebben mijn vader en mijn tante net een bos witte dahlia's met een witte doorzichtige strik bij het graf neergelegd. Ze staan er stil en plechtig naar te kijken. En op nog één staan ze half geknield in het gras, schuin achter elkaar met gevouwen handen.

Mijn kerkboekje ben ik al een tijd kwijt, het bidprentje ook. Maar oom Han zit nog in mijn hoofd en elke 4 mei denk ik aan hem. Andere familieleden ook wel, vermoed ik, maar daar hebben we het niet echt over. Op familiebijeenkomsten maak ik niet mee dat het over hem gaat; ikzelf noem zijn naam ook niet. Tot nu toe dan.

Ik kom zijn foto weer tegen in een boek dat een ver familielid in 1986 samenstelde over de genealogie van de familie Van Niekerk.

Mijn vader sterft in 1991. Na het overlijden van mijn moeder in 2004 vinden we bij het leegmaken van haar kasten een mapje 'Han.' Brieven van hem en van zijn moeder, foto's, documenten van het Ministerie van Defensie met daarin de naam van zijn mijnenveger de *Marken-1*, berichten van het Rode Kruis. Ook komt het bid-

prentje met die leuke kop weer tevoorschijn. Ik sta er mee in mijn handen: hier wil ik iets mee doen.

Op internet kom ik erachter dat de *Marken- 2* (opvolger van de ontplofte *Marken-1*) jarenlang in het Merwedekanaal bij Oog en Al in Utrecht lag en daar dienst deed als zeeverkenner-shonk. Ik kreeg op dat schip de voorbereiding op de Plechtige Communie in de zesde klas van de lagere school. Wist ik om wat voor een schip het ging... Mijn vader waarschijnlijk ook niet; hij heeft het me in ieder geval nooit verteld. Dan komt het ineens heel dichtbij en word ik extra nieuwsgierig. Nu besluit ik echt naar zijn verhaal op zoek te gaan: wat is er precies gebeurd in Engeland, hoe kwam hij daar terecht, hoe gaat dat mijnenvegen precies, wat was het voor een jongen, hoe is het voor de familie geweest om dit allemaal mee te maken? Ook ben ik benieuwd naar de plaatsen waar zijn naam nog te vinden is.

Ruim 70 jaar na zijn dood voelt het alsof de rollen zijn omgedraaid: ik zijn tante en hij mijn neef voor wie ik me een beetje verantwoordelijk voel.

Zijn broers en zussen zijn inmiddels al lang overleden. Zus Toos leeft het langst, zij sterft in 2003 op 93-jarige leeftijd. Ik zoek contact met kinderen van hen, vooral met degenen die vóór 1935 geboren zijn. De meesten zijn al dik in de tachtig. Misschien weten zij iets, of hebben zij Han nog meegemaakt. Zo krijg ik nog meer foto's, brieven en herinneringen.